EDINOST
206 Adelaide St. W.
Toronto, Ont.

Entered as second class matter at the Post Office Dept. Ottawa.

Edinost

CENA NAROČNINI:
Za eno leto $2.00
Za pol leta 1.25
Za ZDA. 3.00

NEODVISNO GLASILO KANADSKIH SLOVENCEV

Vol. 2 No 34. Price 5. TORONTO, ONTARIO PONEDELJEK 11 OKTOBRA 1943 1943 Cena 5c. Leto 2 Štev. 34

ODLOČNA PORBA PARTIZANSKE VOJSKE V JUGOSLAVIJI

Napram zadnjim poročilom radio postaja "Slobodna Jugoslavija" katera so končno prispela enkrat na površje v vojnih poročili, razvidno je, da Narodna Osvobodilna in Partizanska armada, zadaja občutne udarce nacističnim silam, tako ob obrežju Jadranskega morja, kakor tudi v Bosni, ter izmed Ljubljane in Trsta ob železniški progi.

Težje borbe so nasledile ob Jadranskem morju, okrog Splita, Reke in Sušaka, kjer si nacistične sile prizadevajo obdržati položaj in z tem seveda sprečiti odprt spoj za dobavo orožja, hrane in drugih potrebščin Narodni Osvobodilni in Partizanski armadi.

Razvidno je tudi, da so prispeli tja zavezniški vojni poročevalci, kateri opisujo osvobodilno borbo na različne načine. Neki poročevalec pravi, kako vojaki Narodne Osvobodilne in Partizanske armade nosijo znak petokrakne zvezde in da je njihov pozdrav s stinjeno pestjo. Poleg tega značilna je izjava častnika te armade ki pravi: "Mi nemaramo povrnitev kralja in njegovega režima, ampak demokratično in republikansko Jugoslavijo".

Ob tem času značilno je obuditi spomin prejšnih obtožb proti Narodni Osvobodilni in Partizanski armadi z "banditi in tolpami" zaradi tega, ker se zdaj na umeten način hoče postaviti celo stvar mesto prejšnih obtožb na političen trik, češ da je vse "komunistično".

Neka druga vest trdi da je prednedavnim prispela Čehoslovaška brigada iz srednjega vzhoda v Jugoslavijo pod vodstvom Rizička. Toda znamo je iz prejšnih poročil, da je taka brigada organizirana na jugoslovanskih tleh v Slaveniji, kakor tudi Poljska, Nemška in Mažarska. Čehoslovaška brigada je ob svojem formiranju poslala brzojavni pozdrav Benešu, Stalinu in generalu Sloboda, kateri poveljuje Čehoslovaški brigadi v Sovjetski Uniji. Torej iz tega sklepati je, da so poročila o neki brigadi iz srednjega vshoda neresnična, ampak da je ta brigada organizirana na jugoslovanskih tleh, kakor je omenjeno.

Odločna borba se nadaljuje okrog Trsta in vse skozi ob železniški progi med Ljubljano in Trstom. Slovenski oddelki Narodne Osvobodilne in Partizanske armade, so uspešno odbili napade nacističnih sil na celi črti in zadržali položaj neizpremenjen. Osvobodili so; Gorico, Idrijo, Slovensko Bistrico in še prečej drugih mest in vas na Dolenjskem in Notrajnskem.

Pod neustrašenim vodstvom gegeneralov in častnikov, Slovencev, nerala Josipa Brozovič, ter drugih Hrvatov in Srbov, Narodna Osvobodilna in Partizanska armada postaja resnična rešiteljica narodov Jugoslavije.

Oni, ki so zadnje dve leti paradirali z Mihajlovičem, požirajo zdaj težke obtožbe resnice, ki je kljub vsim prizadevanjem protinarodnih elementov prišla na površje in odkriva očitno njegovo izdajalsko vlogo. Radio postaja "Slobodna Jugoslavija" poroča, borba se vodi proti Mihajlovičevih četnikov rvano tako kakor proti nemških okupatorjev.

Dajmo vso podporo Narodni Osvobodilni in Partizanski armadi tudi na tem kontinentu, ter obsodimo narodne izdajalce.

POZDRAV OSVOBODILNI VOJSKI

Z ozirom na skoraj neverjetne uspehe jugoslovansge osvobodilne vojske, zlasti na Primorskem in v Dalmaciji, je Združeni odbor južnoslovanskih Amerikancev poslal tem junakom sledeči brzojavni pozdrav:

"OSVOBODILNIM bojevnikom Jugoslavije!

Slovenski ameriški narodni svet, Srpski vidovdanski kongres, Hrvatsko amerikanski svet in Bolgarsko-dimacedonski kongres zmage, zedinjeni v Združenem odboru južnoslovanskih Amerikancev, srčno žele izraziti svoje globoko občudovanje presenetljivih vojnih uspehov jugoslovanskih ljudskih osvobodilnih vojsk.

V najtežavnejših razmerah in brez ozira na osebno trpljenje in žrtve, osvobojujete svojo domovino korak za korakom. Vi odpirate pot invaziji Združenih narodov, katerih dragocen del ste sami. Vi pripravljate v veliki meri bližajočo se zmago nad nezaslišanim barbarstvom. Vi polagate temelje resnične demokracije s svobodo, pravičnostjo in varnostjo za vse.

Vaše čudovite vojaške operacije dokazujejo, da ne potrebujete ohrabritev od nas, čutimo pa v globočini src potrebo zagotoviti vas ,da smo z vami. Vse možnosti, ki so nam dosegljive, izrabljamo, da bi poučili veliko amerikansko javnost o vawem gibanju in njegovih uspehih, ki ga je tako dolgo blatila lažnjiva propaganda vaših in naših sovražnikov. Storili bomo vse, kar je v naših močeh na mestih, ki jih morejo naši glasovi doseči. Naprej v boljšo bodočnost za južnoslovanske narode in za ves svet! Vaše vojske drže to bodočnost v rokah, ki drže tudi puške in mečejo grom in strele nad sovražnika. Vaše vojske so enake v duhu armadam Amerike, Anglije, Francije, ki se sedaj bojujejo ob Sredozemskem morju, in rdeči armadi, katere zmage napolnjujejo napredne može in žene po vsem svetu z občudovanjem in navdušenjem. Sprejmite vsi našo bratsko ljubezen!"

LOUIS ADAMIČ, ETBIN KRISTAN, ZLATKO BALOKOVIČ, PETER PEFF, ŽARKO BUNČIČ, SMILE VOJDANOV.

KANADSKI KRSTILEC POTOPLJEN

New York — Pred nekaj dnevi je bil torpediran po sovražni podmornici, kanadski krstilec St. Croix, kateri je vršil patrolno službo ob kanadskem obrežju na Atlantiku, kakor tudi spremljal zavezniške konvoje daleč na Atlansko morje.

Od 146 mornarjev se je rešil edino William Allan Fisher iz Turner Valey, Alberta.

O težki nesreči ki je zadela omenjeni krstilec, Willam pripoveduje, kako je videl mornarje skakati v morje, kateri so junaške smrti izginjali v morskih valovih. Fisher pravi, da ni bilo nobene panike takoj ob torpedni eksploziji med mornarji. Nihče ni bil vznemirjen vsled težkega slučaja, ampak zavestno je vsak gledal smrti v oči. Večji del mornarjev je seveda pomrlo na rešilnih čolnih v deset dnevnih borbi proti sovražnih podmornic na odprtem morju.

Pregled bojevnih crt proti fasizmu

RDEČA ARMADA PREKORAČILA REKO DNJEPER NA TREH KRAJIH. KIJEV, PRESTOLICA UKRAJINE OBKOLJEN. PARTIZANSKI ODDELKI ZADALI MOČNE UDARCE V ZALEDJU NACISTIČNE BOJNE ČRTE.

Nismo se motili v zadnjem poročilu, ko smo omenili da je izgubljen vsak up, da bi se Rdeča Armada zaustavila ob reki Dnjeper. Posnemajoči poročila iz dne 8 oktobra ki pravijo; Rdeča Armada je prekoračila reko Dnjeper na treh krajih, obkolila Kijev in zavzela že na drugo stran reke število mest, vasi in naselj v koordiniranem načrtu s partizanskimi oddelki ki operirajo v zaledju nacistične bojne črte.

Poročilo iz bojne črte pravi, Rdeča Armada je pod vodstvom generala Rokossovsky, bliskovito prekoračila reko Dnjepar na treh krajih iznad in pod Kijevom. Oddelki ki so prekoračili reko pri Pereyaslav, so zasačili sovražnika nepripravnega, ter jih je vzelo komaj dobre štiri ure za ta posel. Pereyaslav je od daljen komaj 50 milj od Kijeva na južni strani, kjer se reka Dnjeper precej na široko razlije. Na nekih krajih kjer je Rdeča Armada prekoračila reko, meri okrog 900 stopal, na drugi kraji pa od 4,200 stopal. Toda reka ni zaustavila poletno ofenzivo Rdeče Armade. Ofenziva je zdaj raztegnjena na 1000 milj od Kerč zaliva vse skozi proti Leningradu. Ob centralno zapadni bojni črti je odaljena komaj nekih 60 milj od meje Latvijske republike. S zavzetjem Nevel železniške postaje, oziroma spoj iz ene strani direktna vez z Waršavo in druge z Rigo, je z tem pretrgana vez dobavam orožja in vojnih zalog nacističnim silam na tem kraju bojne črte.

Drugo poročilo pravi oddelki Rdeče Armade so imeli že pred enim tednom vezi z partizanskimi oddelki, ki operirajo v Ukrajini in Belorusiji v zaledju nacistične bojne črte. Ti so iztirili precej tovornih vlakov, ki so bili na potu za bojno črto, zaplenili večje zaloge orožja in na nekaterih krajih istočasno navalili na nacistične posadke na bojni črti, ko je Rdeča Armada od druge strani prekoračila reko Dnjeper.

Nacistične sile odstopajo v neredu posebno ob Veliki Luki, na razdalji od 50 milj, pravi poročilo. Na tem kraju Rdeča Armada je osvobodila na sto mest in vasi le v zadnjih nekoliko dni. Tudi ob Leningradu, nastopa proti nacističnih sil in zdi se, da bo v nekoliko naslednjih dni ogromna sprememba na celi bojni črti.

Na Kavkaški bojni črti zaplenjena je ogromna zaloga vojnega materijala in orožja. Celo Kavkaško obrežje je zdaj osvobojeno sem od Kerč zaliva in Kremeje na Črnem morju.

Kako bodo zdaj "vojni strokovnjaki" komentirali napredovanje Rdeče Armade, ko se približuje starim mejam in z tem zasužnjenim narodom v Evropi. Trdili so, Dnjeper bo vsekakor obrambna črta nacistov, če ne dlje vsaj do zime. Drugi so pa napovedavali dež in zalive. Toda tam kjer ne igra vlogo izgovori, ne ovira ne dež, ne sneg, ne mraz in tudi ne vročina udariti proti krvnemu sovražniku. To bi morali enkrat vedeti tudi Hitlerizma v Evropi, mesto dozdevanj in odlašanja. Zdaj je priložnost in zdaj je tudi čas, pristopiti odločno k tem zahtevam. Drugo fronto v zapadni Evropi, je krik naroda vsepovsod!

RAZBURKANOST V PORTUGALSKI

London — Glasom tukajšnih poročil v Portugalski naraščajo resne razmere in se nahaja v skorajšni vojni. Vesti zatrjujo da je Japonska legacija iz bojazni pred izbruhom vojne, vničila vse ažzne dokumente, ker sluti se da bo Portugalska napovedalo vojno Japonski.

Da se je prebudila v skrajnem trenotku portugalska reakcija in da skuša opravičiti svoj položaj zdaj po preteku skoraj štiri let vojne v katere dobi je nudila najboljšo podporo prevozu čez svoje ozemlje Nemčiji in Italiji, hoče z tem seveda pokazati svojo "lojalnost" na strani Zedinjenih Narodov.

Približno nekaj takega dobimo tudi pri Turčiji. Kdo bi mogel pozabiti obsodbe Sovjetskih državljanov, kateri so se poslužili prehoda čez Tursko pred nacistično invazijo. Ta je obsodila neke državljane na dvajset let ječe pod obtožbo "Vohunstva" itd. Tudi v njenih krogih so vidni znaki, kateri odobravajo okupiranje po zavezniški armadi Dodekadeških otokov ob obrežju Grčije, na kar so seveda nacistični krogi naslovili protestno noto Turčiji.

Stopnjema vidni so znaki, da se položaj proti-fašističnega zavezništva deloma kristilizira in deloma prihajajo reakcionarne sile na površje v svoji pravi barvi posebno v razlagi o povojni preureditvi Evrope.

VELIK USPEH SHODA V SCHUMACHERJU

(Telefonično poročilo iz Schumacherja)

Zadnjo nedeljo se je vršil tukaj javni shod, kjer je govoril Radovan Dimovič, kateri je bil z posebnim navdušenjem od prisotnih pozdravljen. Shodu je prisustovalo okrog 400 oseb, Slovencev, Hrvatov in Srbov, ter tudi drugih Slovanov.

Poleg Dimoviča, na shodu so govorili tudi predstavniki, HSS brat Krznarič, od H. N. Doma (kateri je daroval dvorano v ta namen) brat Buchar; predstavnik od Bolgarov in glavn iorganizator Zveze Kanadskih Slovencev, brat Martin Bayuk.

Govoril je tudi mestni župan, Schumacherja. Timmins Press ej pa na vidnem mestu naznanil o shodu Dimoviča. Medtem drugimi poročevalci na shodu je bil poročevalec "Toronto Star".

Ker je tukaj večja skupina rodoljubnih Črnogorcev, so ti zaželeli imeti poseben sestanek z Dimovičem naslednjega dne. Dobrovoljnih prispevkov je zbrano na shodu okrog $156.00.

Pogled na Dnjeprestroj predno je bil razstreljen v letu 1941. Drugo je glavni trg mesta Kijeva, prestolica Ukrajine.

ZAVEZNIŠKA ARMADA NAPREDUJE V ITALIJI

Alžir, severna Afrika — Zavezniška armada se je pomaknila za 10 milj bliže Rimu, kakor pravi poročilo iz zavezniškega stana z dne 8 oktobra. Zavzela je Capua mesto, ki šteje 10.000 prebivalcev, oddaljeno 17 milj od Napolja. Na drugi strani obrežja ob Jadranskem morju, so nasledili večji boji ob Termoli, kjer so Nemci poslali celo pojačanja na ta kraj.

Večja aktivnost se je vršila potom zavezniške zračne sile, bombardiranjem sovražnikovih postojank, vojnih skladišč tako v Italiji, kakor tudi letališčne baze pri Atenah, Grčiji, ter otoke v Dodekaneški skupini.

Medtem ravnokar je zaključena okupacija po zavezniški armadi otoka Korzika na sredozemskem morju, odaljena le 110 milj od Francije. Nadaljno poročilo trdi, da so Maroške čete vkorakale v Bastilijo, poslednji odpor sovražnika na tem otoku. Z tem se odpira nova strateška baza zaveznikov na sredozemskem morju, za zračne napade na Italijo in tudi strateški položaj nacističnih sil v južni Franciji.

Canadian Pres med drugim poroča, da je dne 7 oktobra večje krdelo nemških bombnikov bombardiralo London. Nekateri krogi pravijo da je to nacističen pokus dvigniti moral nemškega naroda, proti dnevnega bombardiranja zavezniških letalcev raznih mest v Nemčiji.

Zavezniški letalci so posebno bombardirali zadnje dni Munich in Stuttgart.

Neka druga poročila trdijo da Nemci nameravajo evakuirati Rim, pred zavezniško ofenzivo, katera se pomika vedno bližje temu mestu. Medtem znano je, da je bil Rim okupiran in zastražen po nacistični armadi. Le z posebnim dovoljenjem je bil dovolj izhod iz mesta, kakor tudi prihod v mesto.

RESNA SITUACIJA V INDUSTRIJI

Toronto — Že nekajkrat smo poročali o resni situaciji v industriji zaradi spora izmed delavcev in delodajalcev. Dosedajni takozvani "delavsko sodiščni odbori", niso uspeli ublažiti resno situacijo, ampak z njihovim posredovanjem situacija se je postrila in je na več krajih prišlo do stavke.

Zadnjega tedna zastavkali so pristaniščni delavci v Halifaxu. Zatem tekstilni delavci v Montrealu, ter rudarji v Alberti.

Kakšen vzrok je tem stavkam? Predvsem vzrok za stavke je nezadotna delavska mezda, ter tudi neuredna zakonodaja. Vlada premijerja Kinga, si je prizadevala najprej zamrzniti delovno mezdo, ni pa zamrznila vedno večjih davkov, ki jih plačujejo delavci. Napram poročilom, ki so posneta iz statističnega pregleda delovne mezde povprečnih delavcev, znaša tedenski zaslužek okrog $17.00. Če primerjamo tak zaslužek delavca napram ceni življenjskih potrebščin, obleki in stanovanju, tedaj je to daleč nazadosten zaslužek.

Prednedavnim vršila se je konvencija unijskega pokreta Canadian Labor Congres, katera je ostro obsodila vladin delavski department zaradi zamrznenja delavske mezde, zahtevajoč izenačenje zaslužka posebno v oni industrij,i kjer je zaslužek delavca izpod minimuma za življenjski obstanek. Ta zahteva je vsaj delno prebudila delavšeno, da nastopi izjema pri zamrzski department in je bilo naglanenju delavske mezde. Toda odlašanje tako z poravnanjem delavske mezde, kakor tudi z posredovanjem spora izmed delavcev in delodajalcev, povzroča v industriji nezadovoljstvo med delavci. V praktičnosti posredovalni odbori se niso izkazali vprid delavcev, ampak vprid delodajalcem.

Resna situacija ki je nastala v industriji v splošnem, ni nastala vsled tega ker delavci hočejo stavkati, ampak vsled tega, ker drugega izhoda nimamo da naslovijo svoje pritožbe, kakor potom stavke. Zato je potrebno enkrat resno pristopiti k vprašanju delavske mezdne lestvice; delavske zakonodaje, bi res ščitila delavca in njegov življenjski obstanek.

ZDAJ JE PRILOŽNOST ZA DRUGO FRONTO

Moskva — "Vojna in delavska razred" revija sovjetskih strokovnih unij, zopet zvrača pozornost na ustanovitev druge fronte v zapadni Evropi. Revija odgovarja na članek Harry Hopkins, kateri je bil pred nedavnim priobčen v ameriškem časopisju, kjer dozdeva konec vojne šele v letu 1945.

Revija poudarja priložnost za ustanoviti drugo fronto zdaj, ko so vse priložnosti zato naklonjene. Tisoči in tisoči življenj pada vsak dan na bojni črti, ter narašča materijalna škoda pravi revija "vojna uin delavski razred". Vse kar je potrebno je to, da se odločno pristopi k vojnim vprašanjem in založi vse za čimprejšno zmago nad sovražnikom.

Pripravimo se za peto vojno posojilo

Toronto — Peto vojno posojilo je na pragu! Razne organizacije in ustanove pripravljajo načrte, po katerih bi bila agitacija in tudi posojilo bolj uspešno. Nobenega dvoma ni, da so gotovi odbori organizirani tudi po drugih naselbinah in je pričakovavati, da bo na organizirani podlagi se dosegel prav dober uspeh.

Peto vojno posojilo, se imenuje: "Posojilo Zmage"! Kakor v dosedajnih tako tudi v sedajni bodo naši rojaki širom dežele prispevali za vojno posojilo. Le zaradi netočnih podatkov nam ni mogoče ob tem času priobčiti skupno vsoto, ki je bila zbrana v raznih naselbinah. Posamezniki, odseki Zveze in morda tudi druga društva, ni se jim zdelo potrebno poročati o teh zbirkah. Toda pravilno pa je. če hočemo danes jutri pokazati kaj smo storili v ta ali oni namen, da poročamo o skupnih zbirkah točno in ob času. Kajti na ta način bomo imeli tako dokaz, kakor tudi pri rokah seznam zbirk, katere smo zbrali bodisi za vojno posojilo ali pa za kako drugo koristno stvar.

Naprošamo z tem dopisnike iz naselbin da se potrudijo v sedajnem vojnem posojilo sporočiti nam točne podatke tako posameznikov, kakor tudi recimo skupno organizacij ali pa društva, koliko so dali za peto vojno posojilo.

Včasih se dobi prigovor, češ kaj bom pa dajal za vojno posojilo. So bogatejši in tudi bolj premožni, pa naj tisti dajo. Resnica je, da človek če ne zmore dati posojila, je v tem oziru opravičen. Toda, tisti ki bi pa lahko posodil, je vsekakor vojno posojilo boljša varščina denarja, kakor pa je recimo na privatni Banki. Kajti to je posojilo državi, katera bo po določenih predpisih izplačala vojne obveznice posameznikom točno in pošteno. Torej ta denar je naložen na državno hranilnico. Zato je tudi nejgova varščina sigurna!

"EDINOST"

Published trice monthly at
206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
by Edinost Publishing proprietor
in Slovenian Language

Registered in the Registry Office for the City of Toronto
on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

EDINOST
Izhaja trikrat mesečno v slovenskem jeziku. Naslov lista:
206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Bodoča konferenca

Dokler so deloma se potolažili razni komentatorji o zavezniški konferenci v Quebecu, Kanada, nastala je večja pozornost izjavi o bodoči konferenci zavezniških voditeljev vključno Sovjetsko Unijo, ki se bo vršila v kratkem najbrž v Moskvi.

O konferenci se napoveduje da bo rešila eno od najtežjih bremen med zavezniki s ozirom na tekočo vojno, nastale razmere vnjej, kakor tudi deloma povojna vprašanja povojne Evrope.

Zdi se pa da ni ravno vprašanje povojne Evrope med prvimi, ampak ustanovitev druge fronte v zapadni Evropi. O njemu je že nekajkrat izjavila Sovjetska Unija svoje nezadovoljstvo, kakor tudi ogromna večina ljudstva tako v Vel. Britaniji, Združenih državah in Kanadi.

V kolikor se tiče povojnih vprašanj preureditve povojne Evrope, so jasno izrečena v Atlantskem Povelju, ter tudi Koalicijskem programu Vel. Britanije, Sovjetske Unije in Združenih držav. Toda če zasledujemo razvoj in zlasti po padcu Musolinijevega režima v Italiji, zdi se da so gotovi krogi zaposleni z načrti izven Atlanskega Povelja in tudi izven Koalicijskega programa zaveznikov. Povrh tega odlašanje ustanoviti drugo fronto v zapadni Evropi, je postalo sumljivo. To pa pomeni da tudi bodoča konferenca ne bo mogla rešiti teh vprašanj, ako se ne reši tudi delno atmosfera zavezniške koalicije za ustanovitev druge fronte, pospešitvi vojnih operacij za čimprejšno zmago nad sovražnikom. To pa zahteva omejitev gotovih apizerskih krogov, kateri ovirajo pravilen in normalni razvoj tako zavezniškega sporazuma, kakor tudi vojne akcije.

Če primerjamo prednedavnim odkritje NJujorškega Times, na "podtalne vojne sile" organizirane po poljski ubežni vladi za borbo proti Rdeče Armade, kadar bo ta prešla poljske meje. Zatem paradiranje ubežne jugoslovanske vlade z Mihajlovičem, tedaj je dokaz očiten vpričo tega, kdar milijoni ljudstva polagajo svoja življenja na oltar narodnega osvobojenja.

Skrajni je čas da se omeji škodljivo delovanje brez izjeme iz katerih krogov je podvzeto, ter pristopi k resničnim nalogam vojnih operacij za čimprejšno zmago nad Hitlerjevim fašizmom v Evropi. To zahtevajo narodni interesi, to zahtevajo milijoni ljudstva v zasužnjeni Evropi. Odlašanje v tem oziru proti ustanovitvi druge fronte v zapadni Evropi, daje tako proložnost Hitlerju za nadaljevanje vojne, vničevanja narodnega imetja, neštetih zločinstev, kakor tudi protinarodnim in odvratnim silam, ki hočejo na potokih narodne krvi povrniti stare pregrehe v narodnih in mednarodnih ozirih povojne Evrope.

Naše domače razmere in stavke

Kakor je na drugem mestu omenjeno, pristaniščni delavci v Halifaxu so zastavkali zadnjega tedna. Zastavkali so tekstilni delavci v Montrealu in tudi rudarji premoga v Alberti.

Posamezno časopisje pripisuje vso krivdo delavcem. To je že znana melodija takih časopisov, ki so toliko "patriotični" kadar se gre za zvišanje plače delavcem in delavkam, da raznamejo gonjo proti, ter obtožujo stavke kot nezakonit akt in proti interesu sedajne vojne.

Interesi sedajne vojne res nedopuščajo zastoj bodisi v industriji, rudnikih ali pa kjer koli. Normalen pogon je potreben in celo pospešitev proizvodnje. Toda kolikor je potreben normalni pogon v industriji, potrebno je istočasno priznati delavcem ono pravičnost na njihov zaslužek, kateri je jamčevina za njihov življenjski obstanak.

Že nekajkrat so unijski pokreti naslovili memorandum s ozirom na zamrznjenje delovne mezde. Ker v svoji praktičnosti ne odgovarja posebno zaslužku nižji delavski lestvici. Dokazano je tudi, da je ta povprečno okrog $17.00 na teden za delavca in $12.00 za delavko. Torej če računamo porast cen življenjskih potrebščin, obleki in stanovanju, tedaj ni težko dognati vzrok nezadovoljstva med delavci in delavkami.

Takozvani sodiščni delavski odbori ki so pod nadzorstvom ministra za delo, v svojem posredovanju se mrzlo ponašajo napram zahtevam delavcev. Minimalna mezda ki je naglašena 50 centov na uro v marsikaterih ozirih v praktičnosti je njen pomen le na papirju Zato delavci zahtevajo poravnanje danih obljub.

Iz splošnih razmer v industriji sklepati je, pomanjkljivost resnične delavske zakonodaje, kakor tudi odločne lestvice za delavsko mezdo.

Nihče se ne strinja z stavko. Tudi mi ne zagovarjamo stavko sedaj, ko je potrebna vsak unča energije in dela vprid zmage nad sovražnikom. Toda vemo da so pota z kateremi je mogoče odstraniti nevarnost stavk in zastoja v industriji. Ta je med prvimi, da je potrebno poravnati plačo delavcem in jo vskladiti napram cenam življenjskih potrebščin, da bo delavec in njegova družina oskrbljena z poštenim življenjskim obstojem.

Božična darila vojakom

Prednedavnim odsek Zveze iz Port Arthurja je naslovil apel na vse odseke in druge prijatelje za božična darila našim vojakom v armadi. Čas se izmika in kot je znano da v tem slučaju ni mogoče odlašati z darili vojakom tja v december. To je bil tudi apel z strani poštnih oblasti, da se z darili pospeši kolikor prej mogoče zaradi preobloženega dela na poštah pred prazniki.

Torej neodlašajmo. Pojdmo takoj na delo in zberimo primerno vsoto v ta namen, da se odpošlje darila vojakom tako na ono stran Oceana, kakor tudi onim, ki se nahajajo še na to stran.

Na drugem mestu priobčen je dopis od Johny Kosmrl, kateri se nahaja v Vel. Britaniji. Gredoč je omenil sestanek z Lozjetom Pust, kateri kakor razvidno dobi prav malo ali pa nič pisem iz Kanade. Zato priobčili smo tako njegov naslov kakor tudi Johny Kosmrl z namenom, da bodo posamezniki lahko pisali enemu in drugemo.

Le par besed dostikrat človeka zbudi in spravi k popolnoma drugačnim mislim in pogledom, toliko pa bolj vojaka, kateri je vsak čas pred poklicom na bojno polje.

Napišimo jim redno par besed v znak tudi naše vdanosti stvarem, za katere so oni pripravni polagati svoja življenja.

PRIMORSKO VPRAŠANJE IN SANS

Najdejo se rojaki, katerim se primorsko vprašanje ne zdi tako važno, da bi se zanje vložil ves trud, ki mu ga posveča SANS. Včasih se slišijo čudne govorice, n. pr., da se Primorcem samim nič ne mudi v Jugoslavijo, ampak da bi najrajši ostali tam, kjer so, to se pravi, pod Italijo.

Menda je malo takih čudakov, toda tudi če sta le dva, sta preveč in treba ju je prepričati, da sta na zelo napačni poti.

Pisec je v stari domovini imel priliko, govoriti z mnogimi Primorci, največ z delavci, kamnoseki železničarji, predilničarji, kmeti, takozvanimi inteligenti, našel pa ni ne enega, ki ne bi bil z vsem srcem želel v skupen dom z ostalimi Slovenci.

V Zedinjenih državah je dr. Čok kot zastopnik organizacije Jugoslovanov v Italiji, a poslali so ga sem za osvoboditev izpod Italije. Pa vprašajte tukajšnje Primorce in verjetno ni, da boste našli le enega, ki bi se ogreval z Italijo.

Temu pa se ni prav nič čuditi po vseh izkušnjah, ki so jih Slovenci imeli ne le pod italijanskim fašizmom, ampak še prej pod takozvano liberalno vlado. Teh izkušenj ni treba tukaj ponavljati, ker so predobro znane.

Najbrže bodo sedanji gospodarji Italije skušali prepričati zaveznike, da bo nova Italija bolj pravično ravnala s Slovenci. Toda takim obljubam noben Slovenec na Krasu, noben Hrvat v Istri več ne more zaupati, kajti enakih obljub so imeli v preteklosti več kot dovolj, ostalo pa ni od njih nič drugega kot žalosten spomin. In grof Sforza, ki skuša sedaj glumiti demokrata, je pri gaženju teh obljub zelo prizadet.

Toda tudi za ves slovenski narod je primorski problem nadvse važen. Edino vprašanje demokracije je enako važno.

V povojnem svetu bo narodnost pomenila kulturno življenje. Kdor koli bi jo skušal zlorabiti za šovinistične namene, bo naletel na odpor vseh demokratičnih elementov. Za kulturno produkcijo in uživanje pa mora vsak narod imeti dovolj moči in Slovenci so tako maloštevilni, da se morejo na kulturnem polju uveljaviti le tedaj, če so zedinjeni. Še tedaj bodo morali doprinašati večje žrtve kot veliki narodi, toda njih kulturni napredek v teku zadnjih dvajsetih let priča, da lahko dosežejo resnične uspehe, če bodo rešeni dosedanjih ovir. Samo naciji morejo blebetati o nemški superijornosti in označevati druge narode za nizke in kulturno nesposobne. Kar so Slovenci v najtežavnejših razmerah ustvarili na kulturnem polju, postavlja vse take trditve na laž in mnogi naši kulturni delavci bi uživali veliko slavo, če bi svet poznal njihova dela.

Ta triditev ne izvira iz nobene narodne prevzetnosti. Zaveden Slovenec se ne bo nikdar bahal, da je njegov narod boljši od drugih, ne trpi pa, da bi se ponižaval. Saj se dogajajo pred našimi očmi reči, ki dokazujejo piškavost bahaškega nacijonalizma. Črnci v Zedinjenih državah so dali tej deželi velike znanstvenike in umetnike. V Aziji je nekoliko republika, kjer pred pet in dvajsetimi leti skoraj nihče ni znal čitati in pisati, a tisti "divjaki" imajo sedaj svoje visoke šole in razvijajo svojo literaturo in umetnost.

Ampak Slovenci so se tisoč let morali boriti za goli obstanek in sedaj hočejo, da se zavaruje njihovo življenje, kar je mogoče edino v zedinjeni Sloveniji. Pri tem pa se dobro zavedajo, da ne bodo mogli postati nikakršni izolacijonisti. Kultura obsega en del človeškega življenja, ob katerem pa se ne sme pozabiti na gospodarstvo. To pa sledi drugačnim zakonom, med katerimi postaja sodelovanje čim dalje bolj važno. Kultura se razvija v narodnih mejah, gospodarstvo pa zahteva čim dalje širše podlage. Kakor je veleindustrija izpodrinila malo rokodelstvo, kakor so mali trgovci postali le agentje velikih trgovskih družb, kakor so začele ogromne industrijalizirane farme tekmovati z malimi kmeti in jih izpodrivati, tako je vsako gospodarstvo v tesnih mejah obsojeno na žalostno vegetiranje in na bankrost. Na tem polju bo torej vsaka izolacija nemogoča in tudi Slovenci morajo biti pripravljeni za najobsežnejšo kooperacijo.

Pri tem pa vendar hočejo — kakor vsi drugi narodi — ohraniti svoj posebni značaj, svoj jezik, svoje šege, svoje pesmi, svoj način izražanja itd. In da morejo doseči to, potrebujejo vse dele svojega naroda, med katerimi so Primorci najvažnejši.

Toda kdo more biti tako ultra optimističen, da bi pričakoval izpolnitev slovenskih opravičenih zahtev brez dela in boja?

Dokler je vladal v Evropi mir, niso imeli Slovenci skoraj nobenega upanja. Edina možnost, da bi dosegli, kar jim gre, bila v mirnem, toda temeljitem preobratu, ki bi preuredil svet in ga postavil na podlago pravičnosti in neskaljene demokracije. Toda tako upanje je bilo v preteklosti iluzorno, kar pričajo dogodki, ki so dovedli do sedanje vojne. V tej svetovni krizi iščejo drugi svoje pravice in to je tudi naloga Slovencev.

O bodočem svetu ne bo nihče sam odločal, ne kak posemeznik, ne kakšna posamezna vlada ali državа. To si je treba enkrat za vselej vtepsti v glavo. Vse v vojno zapletene države, ki stoje proti osišču, so se zedinile kot Združeni narodi in to dejstvo se za nobeno ceno ne sme pustiti izpred oči. Tudi Slovenci morajo računati s tem. Enako greši proti našim življenjskim interesom tisti, ki trobi, da ne vidi v Rusiji nič drugega kot komunizem, kakor tisti, ki ponavlja staro frazo o "kramarski" Angliji.

Vsaka država je živ organizem in zakoni razvoja veljajo zanje kakor za posameznika, kakor za živalska plemena, kakor za rastlinske skupine. Današnji človek ni več brlogar; sedanja Rusija ne živi več v letu 1919 in sedanja Anglija ni več Chamberlainova.

Ameriški Slovenci se morajo v prvi vrsti, kar se tiče slovenskih opravičenih zahtev truditi, da prepričajo Ameriko o tej opravičnosti. Tudi če ne najdejo takoj popolnega razumevanja, ne smejo izgubiti zaupanja in morajo nadaljevati svoje delo z namenom, da se vodilni krogi v novi domovini uverijo o pravičnosti in o važnosti slovenskih aspiracij. Ker pa je Amerika članica Združenih narodov, je treba iskati dostopa do vseh, da bodo vsi vedeli, za kaj doprinašajo Slovenci v stari domovini skoraj nadčloveške žrtve i npodpirajo vojna prizadevanja Združenih narodov v taki meri, da je Nemčija podvzela proti njim pet ofenziv pa ne le, da jih ni strla, temveč je njihova bojevitost še narasla.

Naravno je, da morajo ameriški Slovenci nadaljevati vse načine podpiranja ameriških vojnih naporov. Doslej so to storili v polni meri in nobenega dvoma ni, da ne bodo prenehali. To bi storili tudi, če ne bi bilo nobenega slovenskega vprašanja. Ampak videči, kako umirajo bratje v stari domovini za svobodo in za skupni cilj vseh protifašističnih sil, si ne bi mogli odpustiti, če ne bi storili, kar morejo, da jim pomagajo do pravice.

Amerika je lojalna zaveznica svojih zaveznic in misli za zeleno mizo, kadar pride čas, sodelovati, ne pa ukazovati. In zato je treba tudi te sedanje in bodoče sodelavce informirati in prositi za njihovo podporo. Vse brez izjeme, ker so in bodo vsi enakopravni in se bodo šteli vsi glasovi.

ETBIN KRISTAN.

ALI NAM JE POLITIKA POTREBNA

V preteklosti in tudi danes vidimo med delavci in kmeti zelo mnogo ljudi, ki smatrajo politiko za nekakšno nečedno in umazano stvar, katere se je najboljše ogniti. Med temi je mnogo takih, ki zaradi svoje lastne brezbrižnosti res ne vedo nič o politiki; če kdo pred takimi kaj omeni o politiki, se tak navadno prav na široko razkači in pravi: "Oh kaj jast se s tem ne pečam, ker se mi vse skupaj preneumno zdi". Je pa tudi mnogo takih, ki nasedajo "nasvetom" raznim napol škricev, ki hočejo držati sami monopol na politiko. Geslo tasami monopol na politiko. Geslo mase naroda v nevednosti in imeti kih je: "Pustite politiko strokovnjakom" in se brigajte za svoje posle. Če taki elementi vidijo političnо zavednega delavca, ga črnijo in če morejo tudi preganjajo kakor bi bil zločinec.

Sedaj pa poglejmo koliko vplivajo posledice politike na naše vsakdajno življenje in če je vredno prepustiti politiko takozvanim "trokovnjakom"?

Po mojem mnjenju delovno ljudstvo in celo dober del delavstva, preveč podcenjuje dalekosežnost politike. Mnogi vidijo v politiki samo kreganje iz političnih strank in se ne zavedajo, da politika odločuje tudi o miru in vojni o dobrih in slabih zakonih. O svobodi ali pa sužanjstvu! To so stvari katere so življenjskega pomena za nas vse; ravno tako življenjskega pomena kot kruh in voda.

Le naj nihče ne misli da pretiravam, dovolj je prinesti izmed tisočev slučajev samo enega: TO JE SEDAJNA VOJNA. Tudi ona je posledica politike. Kdo se naj drzne trditi nasprotno?

Da se je recimo Nemški narod brigal bolj za politiko, se ne bi Pruski militaristični aristokraciji nikoli posrečilo prevarati nemške delavce, češ da je Nacizem delavska organizacija in da so Nemci "nadljudje", kajti bilo je dovolj znakov, ki so govorili nasprotno. Toda ljudstvo se ni brigalo za politiko v oni meri kot je bilo potrebno z ene in druge strani, posrečilo se je "strokovnjakom in junkerjem", doseči svoj namen.

KAKO STRAŠNE POSLEDICE

Posledica je vojna; milijoni domov porušenih in zopet milijoni ljudi je pobito in pohabljenih, pa to hujše bo šele prišlo na nemški narod. Takšna je cena, ki jo plačuje nemško delovno ljudstvo, ker se večina ni hotela vtikati v politiko in je na slepo nasedala raznim političnim "strokovnjakom" ki so izkoriščali vse potrebno med ljudstvom, za svoje krivične svrhe.

Kako pa pri nas in drugod po svetu. Ali smo mnogo boljši? Tudi mi se nismo hoteli vtikati v politiko (sam sem bil ravno tak) in tako so pri volitvah vedno zmagale tiste stranke, ki so vladale že stoletja. Tako se je vrstila vojna za vojno; kriza za krizo, revščina itd. Vse to kakor je sklepati, nas ni dovolj naučilo.

Čitali smo v časopisih, kako je mogel Hitler zgraditi tako ogromenvojni stroj. Čitali smo tudi odkod dobiva Japonska vojni materijal. Čitali smo kam vodi Chamberlinova, Deladerjeva in Stojadinovičeva politika. Toda kaj smo storili da prisilimo vlade, da menjaio svojo politiko? Nič! Kaj bi se organizirali — smo rekli . . . S tem je preveč sitnosti! Kaj bi mislili o tem, naj mislijo oni ki več vedo, sploh kako bo za druge, tako bo tudi zame. Zelo modro smo se dostikrat ponašali napram takim opravkom. Ko so nas nekateri delavski voditelji pozivljali na akcijo da se spreči katastrofa, smo jih ozmerjali z komunisti in kričači. Ko so zahtevali vojaško Zvezo med Sovjetsko Unijo in Zapadnimi demokracijami, smo se norčevali in dejali da je to nemogoče. Da je Rusija brezverska; da je diktaktura vnjej; da je beda in siromaštvo. Kaj vse se ni naštevalo, je težko pri priči zapomniti. Toda to zadostuje da celo ob tem času spoznamo prevaro v nešteto ozirih posebno pa v ozirih za interese ogromne večine delavnega ljudstva.

KAKŠEN REZOLTAT JE VSEGA TEGA

Sedaj pa dragi čitatelji, poglejte posledice naše brezbrižnosti in pomislite pri tem, ali se je vredno vtikati v politiko, ali pa ne. Koliko prestane mož z svojo družino predno si postavi dom. Ko si ga je postavil, se ne briga zato, ali bo njegov dom služil za zavestje njemu in njegovi družini, ali pa bo le tarča za bombe in topove.

Koliko prestane uboga mati predno vzgoji svojega sina; kakšne upe ima žnjim, potem pa si ji ne zdi vredno da bi se brigala, da bo njen sin res to, o čemer je sanjala, ne pa topovska hrana. To se sliši precej grobo, toda tako je bilo do sedaj. Kaj si naj torej mislimo o onih ki pravijo, da se nam ni treba vtikati v politiko? Ali jim bomo v bodoče znali dati odgovor?

Takozvana "boljša" družba, se ne sramuje baviti s umazano politiko. Zato je njihov položaj drugačen in tudi drugače shajajo kakor pa mi. Marsikdo pravi: "Ja — kako pa naj vem kam se djat, ko je pa toliko teh strank? Jast pravim, da neve zato, ker se ni nikoli pobrigal da bi zvedel kje so njegovi interesi. Ko bi se le polovico toliko pehal za političnim znanjem kot se peha za svoj kruh, bi dobro vedel kje je mesto zanj. Več zavednosti je treba v bodoče! Za sedaj je prepozno. Sedaj je potrebno zmago — zmago pod vsako ceno!

Franc Sodec.

Govor našega premijerja Kinga

Če trezno razmotrimo govor našega premijera z dne 22 septembra, dobimo očiten odgovor in potrdilo posameznih komentatorjev, kateri so njegov govor obsodili, kot govor proti narodne enotnosti in proti delavskih interesov.

Kljub očitnosti razdiralne gonje Bloc Populaire v Kvibec provinciji, jroti narodne enotnosti, premijer se ni dotaknil v svrho obsoditi razdiralno gonjo, kakor tudi čajo nemir in nered v industriji. kompanijske unije, katere povzrone obsoditi v marsikaterih ozirih

Kar se pa tiče s ozirom na tekočo vojno, zdi se da se je premijer postavil v vrsto onih, ki napovedujejo podaljšanje vojne v leto 1945. To pa vsekakor ni v soglasju tako interesom Kanade, kakor tudi ne kanadskega naroda.

V zdnjih provincionalnih volitvah v Ontario, kanadski narod je pokazal očitno, da je za spremembo vlade in tudi za odločne akcije tako v domačih razmerah, kakor tudi v vojnih zahtevah. In kakor je razvidno to ni po volji tako vodje liberalne stranke Mr. Kinga, kakor tudi ne bančnih in finančnih trustov. Zato je King napovedal, da se federalne volitve odloži v leto 1945, ali pa celo po tekoči vojni, kar pomeni, da bi se imela vojna nadaljevati in z tem tudi oblast liberalnih krmilcev.

V govoru Mr. King, kakor po navadi dotaknil se je nešteto vprašanj. Toda brez konkretnega zaključka. Značilno je vsekakor ko je omenil med drugim, da je potrebna strplivost in zaupnost med delavci. Če pogledamo res strpljivost in zaupanost delavcev v industriji, ji bomo težko najdli primeru. Delavci so čakali na posredovalne odbore, katere je imenovala vlada po 10 in 15 mesecev, predno so ti pokazali svojo pripravnost za posredovanje. Povrh tega ko pa je prišlo do pregovorov na podlagi protestov in zahtev, navadno so bili zaključeni vprid delodajalcem in njihovim kompanijskim unijam.

Kakor navadno liberalni krmilci so pripravni izvajati vso zadevo v obljubah. Toda od obljub se ne da živeti. Z obljubami ne bo končana ne vojna, ne bodo poravnene delavske pravice in tudi ne narodni interesi v splošnem. Le odločna akcija z vsimi zalogami in sredstvi, je rešitveno vprašanje v tem oziru.

FRANK BOŽIČ
IZ VANCOUVERJA

ŠE EN PROTEST

Cleveland O. — Ker so sedaj opravičeni protesti in izjave na dnevnem redu napram Ameriški domovini ter uredniku iste, kakor tudi napram patru Ambrožiču, Rev. Urankarju in Rev. J. J. Omanu, radi gonje v AD., napram pisatelju Louis Adamiču in nekaterim drugim odbornikom Slovensko ameriškega narodnega sveta, radi tega, da bi se zametil razdor za skupno delovanje med različnimi strujami tukaj živečih Slovencev in da bi se tako onemogočilo nadaljno delovanje SANSa. Radi tega se mi zastopniki Sansove postojanke št. 48, zborojoči na redni seji 24 septembra, izrekamo, da se pridružujemo vsem onim, ki protestirajo in podajajo izjave, da se nikakor ne strinjamo z Ameriško Domovino, njenim urednikom in drugimi prispevatelji spisov, ki so naperjeni radi mržnje, ki je brez podlage, napram pisatelju Louis Adamiču, ali kateremu koli odborniku in sodelavcu, ki žrtvuje svoj čas s tem, da deluje pri SANSu, za združenje slovenskega naroda v eno celoto v njegovi domovini.

Nadalje opozarjamo Ameriško Domovino, ako bo kakšno blatenje v ameriški javnosti kakor to zagotavlja njen urednik z dne 7 septembra, da bo on opral slovensko ime pred ameriško javnostjo, da bomo mi prišli s protidokaz. Ta Ameriška Domovina ni nikoli zastopala slovenskega naroda, še manj ga pa predstavlja, ker do zadnje svetovne vojne smo bili v Clevelandu nepoznani, kakor po drugih naselbinah, kot slovenski narod. In le Republičanskemu združenju, voditeljem istega in Louisu Adamiču se moramo zahvaliti, da smo sedaj v ameriški javnosti poznani kot Slovenci.

Za vse kar je bilo storjenega v Združenih državah vprid slovenskega naroda, gre zasluga naprednemu elementu, največ pa Louisu Adamiču. Radi tega vas opozarjamo, da prenehate z vašimi pobojevščinami, ki nimajo namena koristiti našemu narodu v stari domovini. Odglasovano in sprejeto soglasno od navzočih zastopnikov.

Frank Brbič, predsednik;
Frances Eržen, tajnica;
John Zajc, blagajnik.

Širite čitajte in postanite naročnikom Edinosti

DASE BOLJ RAZUMEMO

Ni mi bil namen pisati o tem predmetu, misleč da bodo delegati pisali o konvenciji, slabi in dobri strani našega delovanja, kar bi nam vsem bilo v pouk; organizacijskemu gibanju pa okrepčilo, za nadaljevanje vrednostnega dela.

Medtem slišijo se prigovori in godrnanje, namreč so ljudi ki pravijo: " proč s politiko ker le na ta način bomo uspeli v skupnem delu". Imenitna pripomba! Toda v svoji praktičnosti pa tako pomanjkljiva in zmotljiva s ozirom na protifašistično gibanje, ker predno bi mogli zamisliti kaj takega, bi postali enostavne žrtve onih elementov, ki na vse kreplje delujejo proti narodne enotnosti in proti narodnega osvobojenja.

Sedaj nastane vprašanje: "Ali je proti-fašistično gibanje v splošnem in posebej politično"? Odgovor je tako enostaven da je, ker drugače bi tako gibanje ne moglo obstojati in tudi ne delovati. Toda politično delovanje v proti-fašistični enotnosti, je tesno vezano z vsimi problemi naroda v borbi proti fašizmu, kakor tudi povojni preureditvi. Torej je življenjskega pomena vsih rodoljubnih in demokratičnih ljudi, brez izjeme na njihovo politično pripadnost izven kombinirane enotnosti.

Zveza Kanadskih Slovencev, je vezana z temi vprašanji, ne kot politična stranka, ampak kot proti-fašistična in demokratična organizacija, kjer je njeno načelo mobilizirati vse demokratične in rodoljubne Slovence v eno skupino, za enotne interese njih samih, kakor tudi interese našega naroda posebej. Torej v obsegu proti-fašistične enotnosti, se peča s političnimi vprašanji zaradi varščine gibanja, da nezaide na krivo pot po volji protinarodnih elementov.

Kako naj zamislimo eno gibanje brez cilja in načel? Po mojem mnenju kakoršno koli gibanje, pokret, društvo ali pa organizacija, deloma je vezano z političnimi vprašanji. Prvič zato, ker je odvisno od načina delovanja in drugič pa od okolščin in razmer v katerih se nahaja in je obseg njegovega dela. Kdor koli drugače zamišla, hote ali ne hote škoduje napredku dotičnega pokreta ali pa splošnim stvarem, ki so vezane s pokretom.

Kaj je poglavitno pri tem je to, da pod ceno vrednostnih načel in ciljev, moramo spoznati razliko izmed političnih smernic poštene in krivične politike. Oni ki se ne na ta način izgovarjajo, ali nimajo poštenega namena, ali pa niso dovolj poučeni o celi stvari. In mesto raznih prigovor, godrnanja in obrekovanja posameznih vodilnih oseb, morajo naprej pogledati pred domači prag in preračunati sami svoje delo. Kaj so storili vprid občih stvari v borbi proti fašizmu? Kaj so storili vprid osvobojenju našega naroda? Kakšen je njihov predlog, da se naš narod čimprej osvobodi? Kakšen program zamišlajo za povojno Slovenijo — Jugoslavijo itd.

To so vprašanja prijatelji, da jih je potrebno trezno razsoditi in ne glede na levo ali pa desno, privihati rokave; prijeti se dela da nas ne zateče situacija nepripravne in da ne postanemo sokrivci težkega bremena v povojnih vprašanjih, katero pripravljajo protinarodne in odvratne reakcionarne sile, našemu in drugim narodom. Če se to zgodi, tedaj bo prepozno obuditi spomine na prejšne ovire in škododelnost resničnemu pokretu, kateri je opozarjal in vabil za skupno sodelovanje, da se zavaruje pravica in narodni interesi.

Oni pa ki modrujejo zgolj na osebnosti v enem ali pa drugem pokretu, bodo storili najbolj pametno, da aktivno prestopijo v vrste proti-fašističnega gibanja, ter dokažejo z svojim delom svojo zmožnost in sposobnost. Modrovanje ob strani, ni pametno in tudi ni intelegentno! To je ponižnost za človek, ki učti svojo sposobnost in vidi potrebo da jo izkorišča v svrho dobrega in poštenega dela. Mesto obrekovanja takega človeka, potrebno je pomagati mu v tem delu, ki je vsekakor za interese splošnih stvari.

Toliko naj bi bilo za odgovor onim, ki pravijo "proč s politiko" in onim, ki modrujejo in se sklicujejo na osebnosti!

J. Miketič.

ZAKÁJ NERED PRI V. P. Z. BLED

Kaj je vzrok sporu in neredu pri Bledu, kako se je delalo v preteklih letih bom naravnost omenil da zadnji dogodki pri društvu spadajo med najbolj škodljivo in žalostno pojavo.

Zapisniki zadnjih dveh Konvencij jasno pokazujejo sliko, so odprte obtožnice, so glasne želje večine članstva, da se preneha s staro gl. upravo, kjer je manjkalo požrtvovanja, napredka, omike in samozevesti pri bivšem izvršnem odboru (M. Špehar, F. Grebenc, F. Mile) in njegovim pristašem.

Ostra borba pri gl. upravi je bila pripravljeno znamenje da se raspali misleče duhove pri društvu, da se razdvoji članove, da se razdeli najmočnejši odsek št. 1 v Kirkland Lake na tri dele. Brez dvoma je to glavni vzrok da kampanje za pridobivanje novih članov niso vspele, da ni vstanovljeno že pred več novih odsekov in da je to najbolj žalostna desetletnica v zgodovini podpornih društev.

Kampanjskih člankov za v javnost ni bilo od gl. odbora vseh poročil, sklepov in zaključkov tudi ne, Špehar ni naročen na noben slovenski list, Grebenc se je pa naročil na G. N. ko je bil izvoljen za gl. tajnika pri društvu. Sejni zapisniki so pomankljivi in prepravljeni, glavne zadeve so pa preobrnjene tako, da se je skrila vsa nesposobnost bivše gl. uprave.

Društvene vzajemnosti ni bilo pri gl. odboru pa tudi ne pri odseku št. 1 v K. L. kjer so povsod rovarili gl. odborniki da se spor in nered raznese povsod med društvene člane. Spletkarije in zlobnosti so bile skovane, pametni in delekovidni predlogi se niso vpoštevali, samo zato da se održi samovlast pri gl. odboru, da se razdira, seje neslogo, pripravlja pogin in koplje grob naši V. P. Z. Bled.

Da je vladala sila in pestnica Špeharja in pristašev naj omenim sledeše: na seji gl. odbora mi je dana v naprej pripravljena dolžnost katero nisam sprejel zato mi je pa na seji bilo zapovedano — Ker se ne pokoriš meni te izključujem iz te seje, iz gl. odbora in z bodoče Konvencije — .

Na odsekovi seji me je prosila članica naj nekaj vprašam zanjo kar sem tudi storil. Takoj po seji in na sejnem prostoru se zaleti v mene Špeharjev adjutant in me nahruli — Samo še eno tako zini na seji — in že sem imel močno pestnico pod mojim nosom.

Tudi dejanski napad na mene od teh gl. uradnikov na mladinskem pikniku in po seji za vstanovitev Zveze Kanadskih Slovencev v K. L. še ni bilo zadosti tega razdiranja. Po omenjeni seji sem zadržan od teh gl. odbornikov, tam sem gledal in poslušal škrtanje s zobmi, božanje po mojem licu, razbijanje in vpitje na ves glas — Nobene druge Zveze nam ni treba, samo ena Zveza, samo podporna Zveza dokler sem jaz predsednik .

Bivši gl. odborniki in članovi odseka št. 1 se še dobro spominjajo da so Špehar in njegovi pristaši povzročili krvavi piknik v K. L. kjer sem bil jaz obkoljen in izbran za žrtvo, nakar sem bil primoran da iščem policijsko zaštito.

Nepremišljenost, površnost in vsakovrstno pretiranost imajo pa članovi odseka iz Timminsa v svojih spominskih knigah, da so njih lovili gl. odborniki po vogalih in kotih z vpitjem — Ven s ta rdečim, nobenga rdečga v našem društvu — .

Taka diktatura je usodna za društvo in članstvo, vse te borbe so bile stvarnega namena delati po gotovem načrtu v škodo in pogin V. P. Z. Bled, koristiti svoji osebni želji, škodovati društveni časti, izkoristiti društveno imovino, kar ima že čdaj usodne posledice za društvo in celokupno članstvo, kateri so vsled tega tudi že na zunaj

Brzdanje in razmetavanje pri društvu je žalosten začetek, še bolj žalosten konec pričakuje člansvo od take gl. uprave katera je samo na papirju, katera stoji na steklenih nogah, katera pripravlja grob našem Bledu, katera razdira naše vrste pljuje in zasmehuje zavira naprednosti Slovencev in Slovenk v Kanadi.

Kod odrasli članovi podpornega društva cenimo in spoštujemo pomen te vstanove, razumemo naloge drugih slovenskih društev, pač pa ne trpimo nobene diktature katera je bila nam prisiljena v našo društveno škodo in ponižnost, kar nam je povzročila bivša gl. uprava pri V. P. Z. Bled. Nasprotniki vsakega napredka Kanadskih Slovencev so zanalašč vseli samovlast pri V. P. Z. Bled to slovensko bolniško zadrugo, ta kinč slovenskih društev v Kanadi, da delajo zdražbo, da podirajo, ne verjamejo večini članstva in društvenim pravilam pač pa zaupajo tujcem in nečlanom z imenom advokat ali pa lojer ali pa onem misteru iz inšurenc departnienta da oni razvozlajo seli spor in nered pri našem društvu.

Take kravtarske politike teh slamnatih patrijotov nam tudi ni treba pri našem društvu. Večkrat so že bili v naprej obdelani predlogi za državno posojilo, že pred glasanjem so ti papirnati gl. uradniki brez članstva, obklesali take predloge na tak način da predlogi potem sploh niso prišli na glasovanje, s tem so dokazali da ne verjamejo v zmago zaveznikov pa tudi n v gospodarsko moč naše nove domovine Kanade. Kdo bo našem društvu in članom povrnil vso narejeno škodo in vso zgubljeno čast?

Pred dvem dnem čitam pismo iz K. L. vest glasi da bivši gl. uradniki obiskujejo mestno policijo in tožijo svoje sobrate novoizvoljene gl. uradnike da so komunisti, to so oni delali poprej to nadaljujejo zdaj, ker je že njih zlobnost in nepoštenost zapečatena v rokah lojerov in zavarovanega urada, da oni vahtajo našo društvono imovino. Bog pomagaj kam smo prišli in kaj smo imeli pri naši bivši gl. upravi.

To staro društveno sodrgo moračlanstvo spraviti na pot v Kotaribo kjer je za njih pripravljena špehkamra da delajo pokoro za vse zdražbe in zlobna dela tako dolgo dokler nespregledajo da je nova doba na obzorju in, da spoznajo da se nam zmiraj bolj in bolj približuje novi človeški red.

Član V. P. Z. BLED, L. Z.

Pozor Kirkland Lake Noranda

Dne 17 oktobra se vrši javni shod v Poljski dvorani na Wodd St., jker bo govoril brat Radovan Dimović o svojih doživljajih in borbi partizanske vojske v Jugoslaviji. Poleg tega govorila bosta, Boboljub Stevanov, upravnik Srpskega Glasnika in Martin Bayuk v imenu Zveze Kanadskih Slovencev.

Shod prične ob 7 uri zvečer. Vstopnina prosta. Vprašanja in diskusija zajamčena.

V Norandi se vrši javni shod dne 24 oktobra v Community Hall ob 2 uri popoldne. V slučaju da nastane spremenitev zaradi dvorane ali pa ure ob kateri bi se imel vršiti shod v Norandi, boste pravočasno obveščeni.

Vsled tega uljudno vabimo Slovence, Hrvate, Srbe in druge Slovane, za obilno vdeležbo. Slišali boste očividca bojev v Jugoslaviji, neizmerne težkoče skozi katere je šla Narodna Osvobodilna in Partizanska armada v borbi proti okupatorskih in domačih izdajalcev ter njihovih sil.

ODBOR.

IZ URADA TAJNIŠTVA ZVEZE

Bratje in sestre!

Mesec dni je temu odkar se je vršila prva Konvencija Zveze Kanadskih Slovencev. Kakor dosedajni razvoj od njene vstanovitve tako tudi situacija vsvetovnem obsegu, zahtevalo je konvenčno zborovanje ne samo radi podkrepitve in okrepčila pravilnih smernic narodne proti-fašistične in demokratične organizacije, ampak da jih proširimo in ojačamo med sto in sto rodoljubnih in demokraciji naklonjenih kanadskih Slovencev. To bomo storili le z našo aktivnostjo in vnetim delom. To obljubo smo pa storili predno smo se razšli vsak na svoj dom v razne naselbine. Zato je potrebno ponoviti in ponovviti sklepe konvencije; njen proglas in resolucijo, katere jasno govori v posameznih točkah kaj nam je naložila konvencija.

Zaenkrat Zveza nima denarnih sredstev da bi poslala človeka na organizacijsko turnejo iz ene v drugo naselbino, kjer bi lahko pojasnil načela, smernice in njeno delovanje bodisi posameznikom ali pa na skupnem zborovanju. Toda to ni edini izhod za vstanoviti podružnico. Mi polagamo veliko zaupanje posameznim rodoljubnim rojakom v naselbinah da bodo zdaj, ko se so seznanili z pravili in načeli ter zapisnikom konvencije Zveze Kanadskih Slovencev, nam šli na roko in pomagali vstanoviti podružnico v njihovi naselbini. Od druge strani vstanovljeni odseki naj bi skušali priti v stik z bližnjimi naselbinami in na ta način pripravili podlago za vstanoviti podružnico Zveze. To bi bilo seveda naše priporočilo odsekom v Vankuverju za British Columbijo in Timinsu, za severni Ontario.

Napram najnovejšim poročilom iz starega kraja, vidimo ogromno porast in slikovite uspehe Narodne Osvobodilne in Partizanske vojske. Ta je osvobodila že tretjino jugoslovanskega ozemlja, kakor tudi dober del jadranskega obrežja, je v njenih rokah. Slovenski odelki približujo se svojim starim mejam, tako na Avstrijske meji, kakor tudi s severnim primorju. Vse to pomeni da je dan skoraj na pragu, ko bomo lahko poslali svoja darila svojim bratom in sestram v stari domovini. Toda, kolikor nam srce hrepeni po tem dnevu, toliko nas nadvladuje narodna zavezt, da si gradimo močno organizacijo Zedinjenih kanadskih Slovencev v svrho podpirati opravičeno borbo narodnega osvobojenja pod vodstvom Narodne Osvobodilne in Partizanske armade. Kajti protinarodni elementi ne tratijo tako čas, kakor tudi ne žale denarnih sredstev v svojem delu na vse kremplje, da se povrne proti-narodni in proti-demokratični režim v Jugoslaviji.

Narodi Jugoslavije v zadnjih dveh letih niso polagali ogromne narodne žrtve zato, da se povrne bivši jarem narodnega, socijalnega in gospodarskega tlačanstva. Niso jih polagali zato, da se povrne zapostavljanje, beda in siromaštvo! Narodi Jugoslavije polagali so ogromne žrtve v neprimerni borbi proti fašističnih vničevalcev, domačih kvizlingov in izdajalcev; za svobodo, demokratično in narodno Jugoslavijo. In v tej zahtevi njihove opravičene borbe v skladu Atlanskega Povelja, kanadski Slovenci če smo organizirani in zedinjeni vred z sobrati Hrvati Srbi, drugimi Slovani in z vsimi demokratičnimi ustanovami kanadskega naroda, lahko dosti pomagamo.

Mi moramo govoriti in pojasnjevati kanadski javnosti resnične razmere, borbo in zahteve narodov Jugoslavije! Mi se moramo postaviti na njegovo stran organizirano bratje in sestre! Naj nas nenadvladuje kakoršna koli zamisel, čes drugi bodo storili vse potrebno! Taka zamisel in zamisel da nam je napotrebna organizacija, se nam lahko grdo maščuje in čutili bomo se sokrivcem težkega bremena ako bomo dopustiti da se povrne na pleča našemu narodu.

Zdaj je čas in zdaj nas naš narod kakor nikdar prej največ potrebuje. Zdaj je naša n[illegible]ga kakor nikdar prej strniti svoje [illegible]moči in zagotoviti našo Zedinjeno Par[illegible]edo vprid narodnega, socijalne[illegible]in gospodarskega osvobojenja s[illegible]skega in drugih narodov Jugosl[illegible]vije. Zdaj pripravljamo vse potrebno za zbiranje pomoči v denarju, obleki, čevjlih in raznih drugih potrebščinah. Toda vse to bomo toliko lažje dosegli z dobrim uspehom le tedaj, ko bomo organizirani, ko bo naše delo osredotočeno v eno skupno zbirko, Zedinjeno in močno besedo kanadskih Slovencev.

Ludvik Troha.

ZAHVALA IZ TORONTA

Par tednov nazaj nas je obiskal zastopnik "Prosvete" Anton Zornik. Precej zgovoren možakar.

Nisem imel prilike da govorim z njim obširnejše, ali kakor sem pozneje čital njegove dopise v Prosveti, se mu je dopadlo tukaj v Toronti. Opisal je, kako se imamo, kakšne so hiše, trgovine in delavnice. Poleg tega je kajpak omenil tudi, kakšen časopis imamo v Kanadi, pod kakšno krinko da izhaja. Omenil je nekoliko imen Belokrajncev, če tudi ni vseh.

Kako nas je pa pohvalil, da smo zavedni naprednjaki, agitatorji in dobri unionisti, demokrati itd.

Torej naj se tudi jast na tem mestu njemu zahvalim, za njegove izražena hvale, če tudi nerodno. Obenem bi mu pa želel da kadar zopet pride v Toronto, naj se g. Zornik vsaj malo več informira in naj ne zaključuje splošnosti na pripovedkah. Kajti te so dostikrat zmotljive in površne. Naj se informira o organizacijah in njihovem delu. Naj vpraša posameznika, če je član še kakšne organizacije poleg recimo unije? Kaj dela za obče stvari v tekoči vojni- Kaj dela za slogo in vzajamnost itd.

Kar se tiče pohval, to je stara pesem rojak Zornik. Od hvale človek ne može živeti! Današnji čas zahteva posvem nekaj drugega. Zahteva trezno razsodnost, dobra navodila in nasvet v smeri občih nalog naroda in človeštva. Toda zdi se, da je Zornik še v letih 1900, mesto v letu 1943.

Danes ne igra vlogo, kaj kdo ima, ampak kaj dela vprid občestva in njegovih interesov. Pri tem velja možakarska beseda, delo in nastop. Besede: Gospod imajo in gospod vedo — izumirajo! Doba jih pokapa zato ker ne odgovarjajo dobi in tudi svrhi! Mesto tega slišijo se močnejše besede: Bratstvo — svoboda — in napredek za narod in človeštvo! Te pa izgovarja ogromna večina delovnega ljudstva.

J. S.

Delavci ne odobravajo relifnih drobtin

Vancouver — Percy R. Bengough predsednik Trades and Labor Congres of Canada, je zadnjega tedna na tukajšnem zborovanju poudaril: "KANADSKI DELAVCI NE BODO ODOBRAVALI POVRNITEV RELIFNIH DROBTIN V DEŽELI Z VSIMI ZALOGAMI IN POTREBŠČINAMI"".

Njegova izjava je odgovor onim ki že zdaj ugibljejo na vse pretveze, kako zaposliti povrnjene vojake iz bojne črte, ter vsmeriti industrijo v normalno dobo. Zdi se, da narašča bojazen zaradi zaposlitve v industriji po končani vojni. Zato naglašajo na razne načine brezposleno zavarovanje, pomoč za rehabilitacijo povrnjenih vojakov itd. Toda če je Kanada zmožna v sedajni vojni mobilizirati bilijone dolarjev v svrho vojnih potrebščin, zakaj bojazen mobilizirati bilijone dolarjev za splošen narodni napredek in izboljšanje življenjskih ter delovnih razmer po vojni.

To vprašanje je pred kanadskimi delavci, unijskem in demokratičnem pokretu v splošnem, da bo res po vojni nastopila doba za kanadskega delavca in farmerja — doba poštnega zaslužka in življenja brez strahu na pomanjkanje in brezposelnost.

IZ ONE STRÁNI OCEÁNA

Človeku se kar nekam dobro zdi, kadar dobi pismo od svojcev, znancev in prijateljev. Posebno je vojaku dolg čas po takih pismih, ko enkrat zapusti domači kraj in se preseli daleč v stran. Zraven tega nekam kar najrajši pove človek svoje razmere, okolščine in tudi razodene želje, svojcem ter dobrim svojim prijateljem.

Tako nekako je z nami na ono stran Oceana! Tukaj smo zbrani in čakamo vsak trenotek da nas pokličejo na bojno polje, da nadomestimo one ki so položili svoja življenja ali so pa ranjeni in se nahajajo kje v bolnišnicah.

Ni nam ravno slabo. Vreme imamo prav lepo! Tudi zračni napadi so zaenkrat ponehali. Posebno v tem kraju kjer se zdaj nahajam, nismo že precej času imeli kakšnega vznemirjenja zaradi zračnega napada. Razvidno je, da so nacistične zaloge občutno prizadete in tudi zaposlene na drugih krajih, posebno na vzhodni bojni črti.

Tem potom je moja želja omeniti nekoliko besed o našem rudarju iz Sudbury, Lojze Pust. Večina Slovencev v Sudbury, Torontu, Windsorju in drugod, ga pozna. Pred par meseci sva se srečala in le žal temu, da sem zamudil prisostovati njegovi poroki in ženitovanju. Poravnala sva nekoliko seveda ob srečanju, tako da bi se ne posušilo. Nekoliko kaplic sva si ga privoščiia In se pogovarjala prav po domače o raznih stvareh. Ker je daleč stran od mene, seveda si piševa eden drugemu. Naj navedem le delni odstavek iz njegovega pisma, ki mi ga je pisal pred par dnevi. Pismo se glasi:

Dragi prijatelj! Tvoje pismo sem ravno danes dobil. Hvala! Pišeš da bi se spet kje srečala. Ali veš da sva precej daleč na dvoje. Mogoče da se bo kaj spreobrnilo v tem oziru in bi v tem slučaju gotovo izkoristila možnost.

Pisal sem Tvoji materi, ter se ji zahvalil za cigarete. Vem da si ti najbrž omenil, da mi jih pošlje. Veš kaj Johny! Jaz prav malo dobim pošte iz Canade. Drugače se pa počutim primeroma dobro.

Tako konča njegovo pismo. Nerad, a vendar zdi se mi potrebno nekoliko omeniti zlasti na njegovo pripombo kjer pravi, da dobi prav malo pisem iz Kanade. Vem da ni človek vedno razpoložen za pisanje, toda kljub temu mnogi znanci ki pozivajo Lojza Pust, bi vendar lahko napisali par besed na njegov naslov.

To je vse zaenkrat prijatelji in znanci, ter vas vse skupaj najlepše pozdravljam. Posebna hvala Jardasu in Matiji Bajtu, za cigarete.

GNR. Johny Kosmrl
B. 71186 No 2. Caru
G. BTY. Canadian Army
Overseas

Naslov Lojza Pust:
SPR. Pust L. F.
B. 23412
7. C. C. C. R. C. E.
Canadian Army, Overseas.

Finska reakcija v Skrbeh

Vodja Finskih Socijal-demokratov Tanner je prednedavnim izjavil naslednje: "Cel svet se je goljfal na moč Sovjetske Unije ter njene Rdeče Armade". Imetnitna izjava tembolj ako računamo da jo je izrekel takzvani prijatelj "demokracije in interesov delovnega ljudstva" gosp. Taner, zdaj po štirih letih krvave vojne v svetu, posebno pa zadnjih dve leti vojne proti Sovjetski Uniji.

Reakcionarno vodstvo Socijaldemokfatov po vzorcu Tannerja, je pričakovalo zlom Rdeče Armade in na ta način dobiti nagrado od svojih gospodarjev Hitlerja in Menerhaima. Toda zgodilo se je ravno nasprotno tako proti načrtom nemških fašističnih vničevalcev, kakor tudi zunajne reakcije, katera je aktivno sodelovala in tudi sodeluje vprid fašizmu. Nihče bolj ni mogel vršiti posel petokoloncev v Finski v sedajni vojni vprid nemškemu fašizmu, kakor gosp. Tanner. Njegovi sopotniki so ravno tako aktivni po drugih državah! Toda ni jih poslužila sreča. Upati pa je, da bodo dobili pošteno nagrado po končani vojni z strani naroda.

PA ŠE NEKAJ

Manj ali pa več pravimo, da je ne normalen čas. Vojna je in z tem je tudi ne normalna doba. Toda ni toliko ne normalna, da bi ne vedeli kje je mesto rodoljubnih in demokratičnih sil.

Saj ste vendar le dve strani: Proti-fašistična in fašistična. Tretje poti ni!

* * *

Neki rojak mi pripoveduje naslednje: "Ali ni nekaj čudnega pri človeku, katerin odobrava proti-fašistično gibanje, strinja se s pravili in načeli, toda noče postati član".

Tako odobravanje je le navidezno! Notrajnost čuta je povsem druga. Nevarna in celo škodljiva!

* * *

Tone Zornik je res "možak" od fare! Napoveduje ameriškim Slovencem: "Kaj se potegujete za Stalina in "njegovo diktakturo"! Ali mislite da se Rdeča Armada bori za Stalina! Celo Debs je napovedal:"Kar je dobro za Rusijo, ni dobro za Ameriko". Raje se oklenite demokratične svobodščine v Ameriki.

Kako da je "možak" Zornik pozabil na Črnopoltneže v Združenih država?

Imenitno bi bilo da se Zornik precej zamisli v demokratične svobodščine prej na domačem pragu, predno se revež spodtika okrog soseda!

* * *

Nekateri ljudje se razburjajo zaradi politike. Pri takih navadno je vsaka kretnja, vsak mig itd., politika. Z vso skrbnostjo prigovarjajo posameznikom in pokretu, čeč je namigavanje o politiki, toda sami skušajo delati ravno nasprotno.

Kako naj potem vsmerjajo svoje delo, če niso politični?

Ubežna zamejna jugoslovanska vlada se nahaja v resnih škripcih. Njen Mihajlovič je spet podal izjavo: "da se ne bo boril z "svojimi četami" tako dolgo, dokler ne pristane zavezniška armada na jugoslovanska tla.

Od druge strani Narodna Osvobodilna in Partizanska armada, ne samo da je postala armada z sto in sto tisočev oboroženih mož, ampak armada o kateri pišejo dnevna poročila, kako na slikovit način izganja nacistične okupatorje iz jugoslovanske zemlje.

Toda ubežna vlada nima kaj poročiti !Njen Mihajlovič po svoji izdajalski vlogi, napovedaju da čaka na priložnost. Nedvomno da tudi ubežna vlada čaka na priložnost, da zasede vrhovni položaj.

Kakor narod v starem kraju tako tudi ogromna večina izseljencev pravi: "Priznanje in oblast onim, ki so polagali svoja življenja na oltar osvobojenja Jugoslavije"!

Jugoslavija križišče Evropskih vprašanj

Odkar je okupirana Jugoslavija in odkar je prišlo do odprtega boja izmed Narodne Osvobodilne in Partizanske armade, ter kvizlingških in četniških skupin skupno z fašističnimi okupatorji, izvira na površje očitnost o kateri je proti-fašistično časopisje in demokraciji naklonjeni elementi napovedovali takoj v pričetku.

Jugoslavija je postala rpedmet notrajne in deloma tudi zunajne krize v proti-fašistični borbi. Toda Jugoslavija ni zgolj slučaj nereda z strani ubežne vlade ter kvizlingkših priveskov Nedića, Paveliča ter vključno Mihajloviča in njegovih četnikov, tembolj je preračunana poteza kombinirane reakcije v Evropi in tudi na tem kontinentu; proti dejanski demokraciji, narodni enakopravnosti in narodnemu osvobojenju. To je neločen predmet od splošnih vprašanj povojne Evrope.

Navidezno cela strav se suče okrog ubežne vlade, ter njenim Mihajlovičem in četniki v Jugoslaviji. Skratka povedano gre se: "Ali bo povojna Jugoslavija res imela narodno demokratično vlado po želji ogromne večine jugoslovanskega ljudstva v starem kraju in tudi izseljeništvu; ali pa bodo pa prevladale reakcionarne in proti-narodne sile ter povrnile osovražen diktatorski režim velikosrbske reakcije". Torej izhod o tem vprašanju bo vplival na zunajne in dozdaj nevidne reakcionarne skupine, kakor tudi na ljudstvo v splošnem .

Do tega zaključka pridemo če le delno vržemo spomin v zadnja dva leta. Ubežna vlada v Londonu, ki ni delala nič drugega kakor kovala načrte in poteze po katerih bi bilo mogoče povrniti kombinirano oblast v Jugoslaviji, daje dovolj dokaz, da je na strani protinarodni intersov, proti demokraciji in proti dejanskega osvobojenja naroda. Mihajlovič v tem oziru igra le primerno lutko, na katero se sklicuje. Kajti ko bi resnično delala za narodne interese, bi že zdavnaj pognala Mihajloviča iz položaja "vojnega ministra", ter bi imenovala ljudi na ta položaj, kateri imajo ne le zaupanje naroda, ampak tudi narodno podporo. To pa kakor razvidno ji ne gre v račun zato, ker so njeni cilji povsem naprotni onim, za katere narodi Jugoslavije polagajo ogromne narodne žrtve od okupacije Jugoslavije.

Proti-fašističen tisk in demokraciji naklonjeni elementi, napovedovali so o izdajalski vlogi Mihajloviča, ter o neuredni vlogi ubežne vlade v Londonu, že pred dve leti. Ta očitnost je prišla danes na površje, ko se približujo odločilni trenotki pred osvobojenjem Jugoslavije in popolno zmago Hitlerjevega barbarskega fašizma.

Prenehale so obtožbe proti Narodni Osvobodilni in Partizanski armadi, katera je v tem letu in zlasti po kapitulaciji Musolinijevega režima v Italiji, prišla na površje, kot armade narodnega osvobojenja. Napačno bi pa bilo zamisliti da se je reakcija potožila in ni zavrgla svojih načrtov [illegible] no nasprot je odgovor. Reakcija zavrgla svoje krivične načrte. Ravvojno Jugoslavijo, kakor jih ne bo tudi združen in zedinjen narod. Naša naloga je danes toliko bolj nujna, obenem pa toliko vidna za kaj se gre, da je potrebno mobilizirati vse sile, da se spreči reakcijo, da se spreči diktatorski režim. Vso podporo dajmo narodu in njegovi junaški Narodni Osvobodilni in Paritznski armadi, ker ta je najmočnejša garancija proti uspehu reakcije in protinarodnih elementov .

ZELJA PO OSVETI

Napisal: IV. KOŠUTA.

Solnce je zatonilo za gorami in mrak je počasi legal na zemljo. Po uglajeni stezi, ki se vila med lepimi njivicami je stopal mlad fant; na rami je nosil motiko. Poznalo se je, da je truden od nopornega dela, kajti stopal je počasi, a vseedno na obrazu mu je sijal znak zadovoljstva.

In kakor bi ne bil srečen! Spomlad, nova spomlad je prišla v deželo. Vse je oživelo; drevje, ki je rastlo vse naokrog je bilo v popolnem cvetju. In tam iz grmičevja, ki je rastlo ob šumečem potoku, je prihajalo lepo petje črnega kosa, ki je prepeval svojo večerno pesem. In ta le lepa narava, to milo petje in krasen spomladanski ve čer je napolnil slehernemu človeku dušo z zadovoljstvom.

Tudi naš France je bil ob vsem tem srečen; poslušal je lepo petje črnega kosa, motril modro nebo na katerem so se užgale zvezdice. Veselje mu je igralo na obrazu, in zadovoljen je bil, ker je posadil tudi njivico krompirja, kjer bo dovolj pridelka za majhno družino, starše in sestro.

Na nebo so se zvedice že dokaj zgostile, tedaj se je domislil da je že pozno, in gotovo je mamica pripravila večerjo. Podvizal je korak da pride čimprej domov, da ga ne bodo čakali pri mizi. Res, da bo skromna večerja; zabeljen krompir in pa kislo mleko. Pa ali niso vseeno srečni s to skromnostjo? Ali ni mnogokrat v revnih kočah večja zadovoljnost in večja sreča kot v krasnih palačah?

Pospravili so skromno večerjo, mati je izmolila še par očenašev v zahvalo Bogu za dar, ki ga jim je dal. Franceto ni šla preveč v glavo ta molitev, a ni hotel žaliti staršev ter je ostal pri mizi. Končno je mati skončala zadnjo Zdravomarijo in vsi so se dvignili od mize. Mati in sestra sta začeli pospravljati kuhinjo, očka si je napolnil pipo s tobakom, France je pa stopil na hišni prag in pomislil ali bi šel do Micke — bila je njegova zaročenka. Ne, preveč truden sem, šel bom jutri; in spravil se je po lestvi v dišeče seno.

Proti jutro ga je prebudil velik hrup, v naglici si je nataknil hlače in šel pogledat kaj je vzrok temu kričanju. Vojna je, sovražnik je vdrl v domovino, je mogel razumeti iz kričanja množice, ki se je zbrala na vasi. Stopil je med množico in ugledal lepake po voglih hiš, kjer se je pozivaljalo sposobne državljane, da se predstavijo okrožni vojašnici, da bodo branili domovino pred krutimi napadalci.

Malo dni so trajali boji. Naval sovražnika je bil silen in število braniteljev primajhno, da bi upali ustaviti sovražnika.

V pozni noči se je iz postaje vračal France domov v rojstvo vasico. Hodil je po isti stezi, po kateri se je vračal pred štirinajstimi dnevi, šel je mimo njivice, katero je posadil s krompirjem, a našel jo je sedaj vso poteptano od konjskih kopit in razorano od težkih tankov. Poznalo se je, da je šla tod mimo sovražnikova vojska. Žalosten je nadaljeval pot proti domu, vedel je da je izgubljena svoboda in da bo mnogo stalo zanjo zopet priboriti.

Dospel je do rojstne hiše, našel jo je apustošeno. V štirinajstih dnevih vsa ta izprememba! Stisnilo se mu je srce od bridkosti, zaihtel bi, a premagal se je da bi ga ne čuli domači, kateri so gotovo še bolj potrebni tolažbe. Začel je klicati starše in sestro; poklical je enkrat, dvakrat . . . nobenega odgovora ni bilo. Prižgal je žveplenko, a vstopil je do njega oboroženi vojak ter mu nekaj zavpil v tujem jeziku. A France je hotel na vsak način izvedeti o usodi svojih in je stopil do sosednje hiše, a tudi to je našel opustošeno, šele v tretji je našel vaščane, ki so mu s težkim srcem povedali žalostno vest, da so njegovi starši mrtvi, ker so branili sestro, ki so jo odpeljali v Nemčijo. Tudi Micko so odpeljali, — tako so mu povedali.

Kakšen udarec! Zakrknilo mu je srce, posušile so se solze; oči so se iskrile kakor bi iz njih švigal plamen, na spačanem obrazu se je čitala želja po osveti. Hotel je planiti ter ubiti prvega tujega vojaka, ki bi ga srečal na vasi. A preudaril je; razsodnost ga je obvladala. Spoznal je, da bi napravil premalo, ko bi ubil samo enega, treba je pobiti vse; izgnati vse iz domovine, in še ne bo dovolj maščevanja.

Begal je po vasi; pred njim so vstajala slike; njivica poteptana, hiša porušena, oče in mati ubita, sestra in Micka njegova zaročenka odgnani in oskrunjeni. Kako se maščevati za vse to?

Srečal je več prijateljev, skoraj vseh je doletela enaka usoda in vsi so si vstavili enako vprašanje: KAKO SE MAŠČEVATI

Tedaj je eden predlagal: Bežimo v gore, organizirajmo se tam in hodimo napadati sovražne postojanke . . . In zbežali so v gore, a ne samo oni, prihajali so od vseh strani, vsi s željo po osveti, vsi pripravljeni premagati in premostiti vse težkoče, umreti, če zahteva borba, a osvoboditi domovino. Za čeli so napadati sovražne postojanke, rušiti mostove, ki služijo sovražniku, razdejati železniške proge itd. Po celi Sloveniji je zaoril samo enkrik: Smrt sovražniku! Živela svobodna Slovenija, svobodna in demokratična Jugoslavija!

Tako se je ustanovila Slovenska Osvobodilna Fronta, ki že čez dve leti se neprestano bije za osvoboditev domovine.

Junaški Stalingrad ostane nepozabna trdnjava narodov in človeštva!

Mesto ki je zlomilo hrbtenico osišču

V Toronto bo prikazan filmski posnetek borbe pri Stalingradu, mesto, ki je zlomilo hrbtenico Hitlerjevim divizijam in osišču v splošnem. Ta film se prišteva med ene od najbolj očitnih strašne borbe na sovjetski bojni črti proti nacističnih divizij.

Večkrat se je čitalo iz raznih virov o novem orožju Rdeče Armade "Katuška". Sam film pove, da vse kar je znano o tem arožju, gledalec si naj sam sodi njenc [illegible]stvo. To bocte pa videli v filmu.

Poleg tega najbolj značilen je prizor o nekdajnih "nepremagljivcih", kateri v tisočih odlagajo orožje in se predajajo vred z svojim generali Rdeči Armadi.

Film bo prikazan v Rowal Aleksandra Theatru, vogal King in Simco Str. v Toronto, v Windsorju pa Impire Theatre.

V Toronto prične z dne 18 oktobra. Vstopnice bodo v predprodaji, kakor tudi v kinogledališču. Toda da si zagotovite mesto, nabavite si vstopnico čimprej. Kajti redka je ta priložnost videti na pomičnih slikah eno od najstrašnejše borbe kar jih je pričalo človeštvo v svoji povesti. Film bo na programu le teden dni. Zato neprepustite priložnost videti ga!

Česka za tesne odnošaje z Sovjetsko Unijo

London — Čehoslovačka vlada je izrazila želje po sklenitvi pakta vzajemne pomoči s Sovjetsko Unijo.

Prednedavnim so krožile vesti, da je bil Beneš, predsednik Čehoslovaške republike odsvetovan za odhod v Moskvo. To je vsekakor povzročilo vznemirjenost v zunajnih krogi in so bila dozdevanja, da so gotovi angleški krogi nasprotovali posetovanju med Sovjetsko Unijo in Čehoslovaško.

Toda napram sedajnim poročilom razvidno je, da je Čehoslovaška kljub takim nasprotovanjem izrazila želje in naglaša potrebo tesnejšega sporazuma med Sovjet-Unijo, Vel. Britanijo in Združenimi državami, kakor tudi posebej sporazum proti nacističnih sanj prodiranja na vshod, kar pa ogroža obstoj Čehoslovaške republike.

Strmoglavite Hitlerjev režim se glasi apel

Moskva — Število nemških častnikov v Sovjetski Uniji, je naslovilo značilen apel na nemško ljudstvo in armado. Njihov apel se glasi v enem najvažnejšem odstavku na sledeč način:

"Nemci prav dobro vedo kaj pomeni Stalingrad! Mi smo preživeli težke preizkušnje! V Nemčiji smo na živem zakopani, toda mi bomo vstali od smrti. Nikakor nemoremo nadalje molčati! Kakor nihče drugi, smo mi upravičeni da govorimo ne samo v svojem imenu, ampak v imenu tisočev naših mrtvih tovarišev pri Stalingradu. Mi moramo spregovoriti ne za osveto nad Stalingradom, ampak za osveto nad Hitlerjem in njegovim fašističnim režimom! Organizirajte narodno armado in podvzamite vse potrebno za strmoglaviti njegov krvavi in sramotni režim!

Naj živi svobodna in neodvisna Nemčija! Nato sledi podpis nad 100 generalov in zastnikov sed[illegible] v združeni Zvezi svobodne Nemčije v Sovjetski Uniji.

Druga poljska divizija odputuje na fronto

Moskva — Časopis "Svobodna PlJska" ki izhaja v Sovjetski Uniji, naznanja da je že druga divizija formirana poljskih patriotov in bo v nekaj dneh poslana na bojno črto. Divizija je imenovana Jan Dombrowsky, najbrž neslednica poljske brigade Mednarodnih Brigad v Španiji.

Prva divizija ki je pred nekoliko meseci odšla na bojno črto, se je hrabro odlikovala v borbi proti nemških vničevalcev. Kakor je omenjeno zdaj je na vrsti druga, ter je naznanjeno potom tega časopisa, da so še naslednje tri na vežbališču, katere bodo poslane na bojno črto enkrat pozneje.

Značilno pa je s čem se pečajo one Poljske divizije, ki so na sa srednjem vzhodo nekje vtaborjene, potem ko so njihovi vojaški vodje in vladni krogi Sikorskega odlonili jih poslati na bojno črto kljub zaključenemu sporazumu med Sovjetsko Unijo in Poljsko.

SITUACIJA V SLOVENIJI

Publikacijski urad Vse-slovanskega odbora v Moskvi, vam pošilja članek pod gornjim naslovom po Dragotinu Guštinčišu, kateri se glasi:

"Po kapitulaciji Italije, slikovito se je izpremenil položaj partizanske borbe v Sloveniji, kakor tudi s aplošnem v deželi. Dosedaj partizanska borba v Sloveniji je bila v največ primerih z posameznimi skupinami, ki so napadale važne je zelo važen prelaz v Italijo, ki meri nekih 35 kilometrov v širino, razen njega kakor je omenjeno je predno skoraj nemogoče. To je na drugih krajih čez Julijske Alpe, objekte n. pr. železniško progo, mostove, skladišča za municijo in hrano; tovarne in transportni prevoz. Danes pa vrste Slovenske Narodne Armade, katere so se povečale z tisočmi in tisoči novih bojevnikov, zadržujo v Sloveniji, zelo važnem stratežkem križišču za Nemčijo, nekoliko nemških divizij.

"Slovenija je na velo važnem strateškem križišču. Julijske Alpe, ki se raztezajo vse skozi v Italijo in dosežejo do tri tisoč metrov nadmorske višine, so skoraj neprodorne razen nižje lege čez Slovenijo od Trsta, ob Krasu in Nanosu. To pa važnega pomena za nemške vojne operacije sedaj čez Slovenijo, ki spoji tri železniške proge, Dunaj-Gradec-LJubljana, ter sreča druge proge, LJubljana-Trst-Sušak, zatem Reka-Celovec-Jesenice-Bohinj Gorica-Beljak-Tržič; potem pa Udine. Presekati te železniške proge, pomeni presekati pot Nemčiji v Italijo in Jadransko morje, kar pomeni da v tem slučaju preostane Nemčiji le edina pot, ki drži čez Brener Prelaz".

Slovenski oddelki Narodne armade, so docela spoznali strateško važnost Slovenije. Zato so organizirali sloveske partizanske oddelke v svrho prizadeti kolikor več mogoče ovir prometnimu spoju čez Slovenijo, za nacistične vničevalce. Ravno na teh krajih železniških prog so zadnje dni ostre borbe in tudi presekan železniški spoj, kar zadržuje ne le nekoliko nacističnih divizij, ampak tudi na drugih krajih v uJgoslaviji in Italiji, dobavi orožja in vojaštva ob pravem času.

Lahko rečemo da so v Sloveniji, razen v Bosni in ob Jadranskem morju, najbolj krvave borbe v teku. Hitler in njegovi pomagači si prizadevajo vse v svoji moči, vničiti Narodno Armado, razbiti njene oddelke in si na ta način zavarovati strateški položaj Slovenije za nadaljevanje vojne proti Narodni Osvobodilni in Partizanski armadi, kakor tudi proti zavezniški.

Opaziti je, kako si nacistične sile z vso srditostjo skušajo zadržati spoj Tržic-Udine zato, ker so njihove večje vojaške baze v severni Italiji. Ni pa izključeno da bodo v kratkem ravno na tem kraju nasledile zelo odločilne bitke. Kajti že zdaj Narodna Osvobodilna vojska, razvija bojno črto od Slovenske Bistrice proti Gorici, Tržiču, katera sega do Trsta.

Narodna Osvobodilna in Partizanska armada je v zadnji dve leti, vodila eno od neprimernih borbi proti močnega sovražnika po moštvu in orožju. Njena vdanost napram svoji domovini, ji je omogočila se vzdržati in doseči tako slikoviti uspeh o katerem se bodo demokratični narodi v svetu, spominjali daleč v bodočnosti. [illegible] dokler vodi tako odločno borbo proti fašističnih okupatorjev, vodi istočasno proti domačih kvizlingov in izdajalcev. Kakor v Srbiji z Nedičem, tako v Hrvatski z Pavelićem, so bili poskusi tudi v Sloveniji, organizirati marionetno skupino izdajalcev, pod vodstvom Draže Mihajloviča, kateremu se je priliznil izdajalec bivši major v italijanski armadi, Novak. Te skupine, so prizadejale kriminalna dela v Sloveniji, ter jih pripisovala Narodni Armadi. Bile so znane "skupine bele garde". Toda Slovenska Narodna Armada, ni čakala in jim dala priložnosti za njihov razvoj, ampak je podvzela vse potrebno in jih razpršila. Le še sem in kje sramotni prestanki se so priključili nacističnim vničevalcem.

Čas je da se odstrani nepravičnost

Ottawa — Asociacija za civilne svoboščine je naznanila, da bo dne 19 tg. m. premijer King sprejel Ukrajinsko delegacijo, za povrnitev Ukrajinskih delavskih dvoran.

To je sestav že tretje delegacije v to svrho, toda dosedaj je prizadevanje številnih organizacij, raznih uglednih uradnikov in predstavnikov v javnem delovanju, ostalo brezuspešno, da se odstrani zakonska prepoved proti tem dvoranam od pričetka vojne.

Čas je da se odstrani nepravičnost v tem oziru, ter povrne premoženje ukrajinskim delavcem, ki so od svojih ust dolga leta zbirali po deset in 25 centov, predno so zgradili nad 60 dvoran. Tembolj do tega sili dejstvo demokratičnih načel.

Ali bo sedajna delegacija uspela pri tem, odvisno je poleg tega od javnega mnenja v splošnem. Zato je potrebno nasloviti zahtevo na vlado, da se povrnejo dvorane resničnim lastnikom, izžene iz njih pa protinarodne elemente, ki delujejo proti interesom tako Kanade, kakor tudi Zedinjenih narodov v splošnem.

Popravek

Ker je prišlo do tiskovne pomote glavnega odbora Zveze Kanadskih Slovencev, še enkrat ponatiskujemo imena glavnih odbornikov.

Glavni Predsednik, J. Miketič;

Prva Podpredsednica, Margareta Slak;

Drugi Podpredsednik, Matt Plut;

Glavni tajnik, Ludvik Troha;

Glavni Organizator, Martin Bayuk;

Glavni blagajnik, R. Maurin;

Predsednik Nadzornega Odbora, J. Smrke;

člani: Toni Cimprič in J. Sheryak.

Predsednik Prosvetnega Odbora, F. Sodec;

člani: Louis Zdravje in Edvard Troha.

Kako sem kupil nov klobuk

Včasih se človek res prenagli predno dobro pogleda ali pa pomisli.

Naj tukaj navedem kaj se mi je zgodilo pred nekaj tedni v neki trgovini za kloboke.

S boljšo "polovico" se sva podala po tratorju izpred trgovin. Bila je sobota popoldne, ko se navadno ljudstvo kar tare pred eno ali pa drugo trgovino. Ni bil mi ravno namen kupiti klobok. Toda, kot navadno ženska ki opazuje in skrbi za domače posle, med potjo nikakor ji ni bil vščeč moj že nekoliko ponošen klobok. Zato ji so oči letele menda kar bliskovito po klobukih, barvi in vzorcih. In ona je seveda vztrajala!

Stopila sva v prvo trgovino za kloboke. Prodajalec zelo priljubljen in pripraven ,se je takoj podal na delo. Iz omare jih je pričel nametati okrog mene. Razni vzorci, razne barve. Zeleni, beli, črni, modri, plavi! Vsake sorte jih je!

Položi enega na glavo, pa se oglasi moja "boljša polovica". Nak ta ti pa ne pristane! Položi drugega, tudi ta ne, tretji, četrti, peti in tako sem jih naštel tucet. Eden ali pa drugi ni pristojal, namreč ni bil po volji. . . Prenehal sem že šteti, koliko jih je ubogi prodajalec že nametal okrog mene. Oba sva bila že zmočena. In kaj neki! Naenkrat mu pa pride namisel, da mi je položil na glavo moj stari klobuk. Pogledam se v ogledalo in si zamislim: "Ja hudir ta bo pa še najbolj pristojal". Tudi pr[illegible]ajalec je potrdil! Obrnem se ponosno k svojo boljši polovici in le s komolcem ji zvrnem pozornost. Ona se pa skoraj na ves glas nasmeje rekoč: "To je tvoj stari klobuk, ki si ga prinesel od doma"!

Joža Šiškar.

Badoglijeva vlada v Italiji

NEKJE V ITALIJI — Posnemamo iz nekaterih virov vesti, ki pravijo da je prišlo do pregovora izmed zavezniških krogov, Bodoglija in italijanskega kralja o formiranju "nove" Bodoglijeve vlade v Italiji.

Neki naši časopisi so napovedali "Italija dobi demokratično vlado". Koliko pa je Bodogli za demokracijo v tIaliji, pove najbolj njegovo dosedajno delo vred z Musolinijem, kraljem i drugim fašističnim klikam, proti katere se odprto bori italijanski narod.

Dokler bo Bodogli načeloval v Italiji, ni mogoče pričakovati kakoršno koli demokracijo. Demokracijo bo zadobil italijanski narod edino tedaj ko bo na svoboden način izvolil vlado, ki bo res predstavljala italijanski narod in njegove interese.

Izdajanje Novakovega Besednjaka odloženo

Ker se v tem razburkanih časih tisku in papirju cena neprestano viša in se s tem seveda večajo tudi tiskovni stroški, smo sklenili, da se bo idaja Novekovega besednjaka odložilo vse dotlej, dokler se svet ne pomire in ne pride zopet v normalni tir, a denar pa ki so ga nam naša društva klubi, krožki in posamezniki poslali za to potrebno knjigo vnaprej, vrne v popolnih zneskih. Ta denar se je začel vračati dne 8 oktobra.

Vsi tiski, ki imajo morda sedaj nove naslove, se prosijo, naj mi to nemudoma naznanijo ter pošljejo obenem tudi prejšne, da se tako preprečijo vse morebitne sitnosti pri pošiljanju.

Mrs. Agnes Novak
2349 Cleveland Ave.
Chicago, 14, Ill. USA.

KUPON ZA SPREMEMBO NASLOVA:

Naročnik, kadar se preselite in spremenite svoj naslov, ali vam je pa potekla naročnina, izrežite in spopolnite spodnji kupon:

Ime: .....

Ulica, hš. št. alj poštni predal .....

.....

Mesto: .....Prov. ..... Drž.....

NOVI NASLOV:

Ime in primek: .....

Ulica, hš. št. ali poštni predal .....

.....

Mesto: .....Prov. ..... Drž.....

Pošljite z spremembo naslova ali pa ponovitve naroč.

EDINOST
206 Adelaide St. W.
Toronto, Ont.